

Under vilka förhållanden vill äldre personer yrkesarbeta?

Lotta Nylén och Margareta Torgén

ARBETSLIVSRAPPORT NR 2002:2

ISSN 1400-8211 <http://www.niwl.se/>

Programmet för hälsa och utveckling i det nya arbetslivet
Programchef Gunnar Aronsson

Arbetslivsinstitutet

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning	2
Inledning	3
Material och metod	3
Datainsamling	3
Studiegrupper	4
Studerade variabler	6
Statistik	10
Resultat	11
Personer som tror att de kommer att förvärvsarbета fram till normal pensionsålder	11
Personer som kan tänka sig att fortsätta att förvärvsarbета efter normal pensionsålder	12
Personer som vill minska arbetstider under de sista åren före pensionering	12
Egna företagare	13
Personer med sjukpension eller långvarig sjukskrivning	13
Personer med ålderspension eller avtalspension	14
Avslutande reflektioner	14
Referenser	16
Tabellbilaga	17

Förord

Den äldre arbetskraftens situation har kommit i fokus under senare år bland annat därför att de stora årskullarna som är födda under 1940-talet är ”äldre” nu. Den höga långtidssjukfrånvaron och den stora risken för långvarig arbetslöshet bland äldre anställda tillsammans med att många lämnar arbetskraften före normal pensionsålder har gett en problembild som står i bjärt kontrast mot det av regeringen uppsatta målet att öka förvärvsaktiviteten i befolkningen. Att stigande ålder, arbetsmiljöbelastning och ohälsa ökar risken för sjukskrivning, långtidsarbetslöshet och förtidspension är väl känt i tidigare forskning. Betydligt färre forskningsbidrag har försökt belysa hur enskilda individer bedömer sina möjligheter att förvärvsarbeta och vilka förändringar de tror skulle bidra till att underlätta för dem att arbeta fram till normal pensionsålder. I föreliggande rapport analyseras under vilka villkor äldre personer kan och vill förvärvsarbeta.

Rapport är genomförd som ett uppdrag från den statliga Äldreberedningen, Senior 2005. Den belyser villkor i arbetet och attityder till arbete och pensionering för ett urval i befolkningen i åldern 50 till 75 år. Materialet utgörs av svaren på en postenkätundersökning som genomfördes av Statistiska Centralbyrån kring årsskiftet 2000/2001. Undersökningen finansierades och planerades i samverkan mellan Arbetslivsinstitutet, Tjänstemännens Centralorganisation, Äldreberedningen, Forum 50+ och Karolinska Institutet. En beskrivning av undersökningens uppläggning och en presentation av materialet finns i rapporten *Ett hållbart arbetsliv för alla åldrar* skriven av Margareta Torgén, Carin Stenlund, Gunnel Ahlberg och Staffan Marklund och utgiven av Arbetslivsinstitutet. En bearbetning och analys genomförd av forskargruppen finns också publicerad som delstudie 2.1 i en bilaga till SOU 2002:5 *Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet*.

Staffan Marklund
Professor, Arbetslivsinstitutet

Sammanfattning

Föreliggande rapport avser att beskriva svensk befolkning i åldrarna 50 till 75 år avseende under vilka förhållanden som man vill yrkesarbeta i framtiden. Resultaten utgår från en tidigare genomförd enkätundersökning av ett representativt urval från befolkningen, varav 1 680 män och 1 680 kvinnor inom ovanstående åldersintervall. Svar inkom från 922 män och 944 kvinnor och svarsfrekvensen inom åldersintervallet blev därmed 56 procent. De svarande mellan 50 och 64 år som ej uppbar pension i någon form eller var långtidssjukskrivna (sjukskrivna sedan mer än tre månader tillbaka) betraktas som arbetsmarknadsaktiva. Bland de arbetsmarknadsaktiva analyseras egna företagare (154 personer) delvis separat. Sjukpensionerade och långtidssjukskrivna (231 personer) redovisas som en särskild grupp liksom ålders- och avtalspensionerade (684 personer).

Av de arbetsmarknadsaktiva trodde 60 procent av männen och 49 procent av kvinnorna att de kommer att arbeta fram till normal pensioneringsålder. Betydligt färre, 21 procent av männen och 11 procent av kvinnorna ville fortsätta arbeta efter normal pensioneringsålder. Många ville minska sin arbetstid de sista åren före pension, 54 procent av männen och 68 procent av kvinnorna.

I stora drag har de som vill arbeta vidare en bättre hälsa och vill arbeta heltid. Många vill arbeta i egna företag. Man kan tänka sig att arbeta när det behövs med t ex expertuppdrag. Det är viktigt med goda karriärmöjligheter, hög inkomst och anställningstrygghet.

De som vill gå ner i arbetstid har sämre hälsa och arbetsförmåga. Mest markant för den här gruppen är att de upplever att arbetsliv och familjeliv är svårt att förena. Det är då kvinnorna som mest har den uppfattningen. De har oftare fysiskt tungt jobb och negativa erfarenheter av organisationsförändringar.

Egna företagare återfinns företrädesvis i glesbygd och har lägre teoretisk utbildning än övriga. Det fanns i gruppen en stark överrepresentation av sysselsatta inom jordbruk och hantverk liksom av oregelbundna och egenstyrda arbetstider. De flesta ville fortsätta i samma typ av yrkesarbete. Den fysiska belastningen i arbetet upplevdes ofta som hög bland männen men endast ett fåtal upplevde sin hälsa som dålig. Kvinnorna upplevde sällan att arbetet inkräktade på familjelivet.

Bland sjukpensionerade och långtidssjukskrivna dominerade upplevelsen av dålig hälsa. De som inte hade något yrkesarbete hade heller inga önskemål om att få det. Män med yrkesanknytning ville i stor utsträckning byta yrke.

Ålderspensionärer och avtalspensionärer är sällan intresserade av att återgå i yrkesarbete trots att endast ett fåtal upplevde sin hälsa som dålig.

Inledning

Under de närmaste 20 åren kommer antalet ålderspensionärer i befolkningen att öka kraftigt vilket frestar på samhällsekonomin samtidigt som andelen långtidssjuk-skrivna och sjukpensionerade dessutom har ökat kraftigt under de senaste åren. Samhällsekonomisk analys och hotande arbetskraftsbrist inom vissa områden motiverar till att försöka öka andelen äldre i arbetslivet. Förhoppningsvis kommer också de äldres arbetskraftsdeltagande att öka genom satsning på ett hållbart arbetsliv så att betydligt fler än nu kan kvarstå i yrkesarbete fram till normal pensioneringsålder.

Föreliggande rapport avser att beskriva svensk befolkning i åldrarna 50 till 75 år avseende under vilka förhållanden som man vill yrkesarbeta i framtiden.

Material och metod

Datainsamling

I huvudundersökningen ingår slumpmässigt valda män och kvinnor, som den 1 oktober 2000 var i åldrarna 25-75 år och mantalsskrivna i Sverige. Urval från Statistiska Centralbyråns (SCB) register över rikets totalbefolkning (RTB) gjordes i 20 strata, definierade efter kön, ålder (fem klasser) samt boendeort (två klasser). Åldersklasserna var 25-34 år, 35-44 år, 45-54 år, 55-64 år och 65-75 år. Boendeort delades in i tätort respektive glesbygd. Som boende i tätort räknas person som är mantalsskriven på en fastighet i en ort med sammanhängande bebyggelse med högst 200 meter mellan husen och minst 200 innevånare, övriga räknas som boende i glesbygd.

Urvalet gjordes av SCB liksom datainsamlingen vilken genomfördes med hjälp av en postenkät och pågick under perioden 20 oktober 2000 – 23 februari 2001. Vid två tillfällen skickades en påminnelse ut till de som inte besvarat enkäten. Vid den andra påminnelsen bifogades enkäten på nytt. Inga personidentifierbara uppgifter fanns med i det material som efter datainsamlingen lämnades till forskarna, från enkätadministratörerna på SCB.

Kvinnor svarade i större utsträckning än männen, äldre (45 år och däröver) i större utsträckning än yngre (under 45 år) och boende i glesbygd i större utsträckning än boende i tätort. Svarefrekvensen skilde även i relation till civilstånd och födelseland. Avseende civilstånd så besvarades enkäten i högst utsträckning av gifta (58 procent) och lägst av ogifta (46 procent) medan skilda och änklingar/ änkor låg däremellan. Avseende födelseland så besvarades enkäten av 54 procent av de svenskfödda och av 44 procent av de utlandsfödda. I åldersintervallet 50 till 75 år blev svarefrekvensen 56 procent, 55 procent bland männen och 56 bland kvinnorna. För utförligare beskrivning av urval och bedömning av bortfall hänvisas till Arbetslivsinstitutets rapport från huvudundersökningen (Torgén m fl 2001).

Studiegrupper

Postenkäten innehöll ca 300 delfrågor. Den kan laddas ner från Arbetslivsinstitutets hemsida (<http://www.niwl.se/forlag/>). Hänvisning till viss fråga i enkäten ges med frågenummer inom parentes. På frågorna om arbetslivet uppmanades de svarande att relatera till nuvarande yrkesarbete eller till senaste arbete om de inte arbetade när enkäten besvarades. I följande text beskrivs endast de frågor som var aktuella i föreliggande rapport.

Rapporten innefattar endast svaranden som var mellan 50 och 75 år vid enkätifyllandet (1 866 personer, 922 män och 944 kvinnor). Utifrån fråga 1 i enkäten har bland dessa personer tre huvudgrupper formats:

- Arbetsmarknadsaktiva i åldrarna 50-64 år,
- Sjukpensionerade eller långtidssjukskrivna i åldrarna 50-64 år,
- Avtalspensionerade eller ålderspensionerade i åldrarna 50-75 år.

Arbetsmarknadsaktiva

I gruppen arbetsmarknadsaktiva ingår personer 50 till 64 år som har ett pågående yrkesarbete eller genomgår AMS-utbildning, har ALU-anställning, är studerande eller uppger sig vara arbetslösa. Personer som förutom något av ovanstående även uppstår ålderspension, avtalspension, sjukpension eller har varit sjukskrivna sedan mer än tre månader tillbaka ingår inte i gruppen. De arbetsmarknadsaktiva har analyserats i fyra undergrupperingar med avseende på hur de såg på sitt framtida arbetsmarknadsdeltagande och avseende på om de var anställda eller egna företagare:

Arbetsmarknadsaktiva som tror att de kommer att arbeta till normal pensionsålder (fr50) - 433 personer, 246 män och 187 kvinnor.

Gruppen utgår från ett påstående: ”Jag kommer troligen att arbeta fram till normal pensionsålder”. De som på en femgradig skala angett svarsalternativ 1 eller 2, där 1 betyder instämmer helt, ingår i gruppen och de som angett svarsalternativ 3, 4 eller 5, där 5 betyder instämmer inte alls, utgör jämförelsegrupp.

Arbetsmarknadsaktiva som vill fortsätta arbeta efter normal pensionsålder (fr50) - 127 personer, 85 män och 42 kvinnor.

Gruppen utgår från två påståenden: ”Jag hoppas kunna yrkesarbeta även efter normal pensionsålder för att senare få en bättre pension” och ”Jag hoppas kunna yrkesarbeta även efter normal pensionsålder för att mitt arbete är så bra och stimulerande”. De som på en femgradig skala angett svarsalternativ 1 eller 2 på en eller båda påståendena, där 1 betyder instämmer helt, ingår i gruppen och de som angett svarsalternativ 3, 4 eller 5, där 5 betyder instämmer inte alls, utgör jämförelsegrupp.

Arbetsmarknadsaktiva som vill ha kortare arbetstid de sista åren före pension (fr50) - 475 personer, 221 män och 254 kvinnor.

Gruppen utgår från tre påståenden: ”Kortare arbetsdagar skulle underlätta för mig att arbeta fram till normal pensionsålder”, ”Ledighet någon dag i veckan skulle

underlätta för mig att arbeta fram till normal pensionsålder” och “ Jag kan tänka mig en kombination av deltids pension och yrkesarbete på deltid under de sista åren”. De som på en femgradig skala angett svarsalternativ 1 eller 2 på en eller flera av påståendena, där 1 betyder instämmer helt, ingår i gruppen och de som angett svarsalternativ 3, 4 eller 5, där 5 betyder instämmer inte alls, utgör jämförelsegrupp.

Arbetsmarknadsaktiva som är egna företagare (fr7) - 154 personer, 100 män och 54 kvinnor.

Gruppen utgörs av de personer som på frågan: “Vilken är din arbetsgivare?” har uppgivit att de är egna företagare. Jämförelsegruppen utgörs av övriga arbetsmarknadsaktiva.

Dessa fyra grupperingar är naturligtvis delvis överlappande. Exempelvis ingår 105 män och 110 kvinnor, som vill minska arbetstiden de sista åren, även i gruppen som tror att de kommer att arbeta till normal pensionsålder. Av de 85 män som vill fortsätta arbeta efter normal pensionsålder ingår 68 även i gruppen som tror att de kommer att arbeta till normal pensionsålder och bland de 42 kvinnorna som vill fortsätta arbeta är motsvarande siffra 34.

Sjukpensionerade eller långtidssjukskrivna

Personer som har sjukpension eller har varit sjukskrivna sedan minst tre månader tillbaka (fr1) - 231 personer, 90 män och 141 kvinnor.

Gruppen baseras på frågan ”Vilket av följande alternativ är huvudsakligen aktuellt för dig just nu?” Personer i åldrarna 50-64 år som har uppgivit att de har sjukpension eller är sjukskriven sedan minst tre månader tillbaka, oavsett om de i frågan även har markerat ytterligare något alternativ, ingår i gruppen. Jämförelsegruppen utgörs av övriga i åldrarna 50 till 64 år.

Ålders eller avtalspensionerade

Personer som har ålderspension eller avtalspension (fr1) - 684 personer, 349 män och 335 kvinnor.

Gruppen baseras på frågan ”Vilket av följande alternativ är huvudsakligen aktuellt för dig just nu?” Personer i åldrarna 50 till 75 år som angivit att de är ålders- eller avtalspensionerade, oavsett om de i frågan även har markerat ytterligare något alternativ, ingår i gruppen. Jämförelsegruppen utgörs av övriga i åldrarna 50 till 75 år, dvs i praktiken de som ej uppbar ålders eller avtalspension i åldrarna 50 till 64 år eftersom i stort sett alla 65 år och däröver har ålderspension.

Studerade variabler

Bakgrundsvariabler

Ålder har grupperats i 2 grupper: 50-64 år och 65-75 år. Personernas ålder avser oktober 2000 och erhöles via SCB.

Boendeort har delats efter om individerna bor i tätort eller glesbygd. Uppgift från SCB.

Hushållstyp (fr54) har delats in i två grupper: de som lever ensamma respektive de som lever med någon annan vuxen, med barn eller med både barn och annan vuxen.

Utbildning (fr2) Personer med folkskola, grundskola, yrkesskola och realskola, 2-årig fackskola, 2-årigt gymnasium har fått bilda en grupp. Personer med 3-årigt gymnasium och personer med högre utbildning har fått bilda en annan grupp.

Hälsa

Allmänt hälsotillstånd (fr62) Upplevelsen av det allmänna hälsotillståndet besvarades på en 5-gradig ordinalskala från 1-mycket bra till 5-mycket dåligt. Svartalernativ 4 och 5 bedömdes som dålig hälsa och alternativ 1, 2 och 3 som bra hälsa.

Arbetsförmåga (fr63-fr72) Tio frågor ställdes om hälsa och arbetsförmåga i relation till krav i nuvarande yrkesarbete. Dessa frågor bildar ett arbetsförmågeindex 'Work Ability Index' (WAI) (Tuomi, 1998). Indexet kan anta heltalsvärden från 7 till 49, indexvärden understigande 28 bedömdes som dålig arbetsförmåga, 28 till 36 som medelmåttig, 37 till 43 som god och indexvärden över 43 som utmärkt arbetsförmåga. I den här studien utgör de med dålig eller medelmåttig arbetsförmåga en grupp och de övriga, dvs de med god och utmärkt arbetsförmåga utgör referensgrupp.

Yrkesförhållanden

Yrkesområde (fr3) En öppen frågan där respondenten ombads uppge benämningen på sitt yrke. Svaren har sorterats till nio olika yrkesområden: Ledning, teoretisk specialitet, kort högskola, kontor, service, jordbruk, hantverk, maskin och ej utbildad. Varje yrkesområde utgör en egen grupp som sedan jämförs med de övriga, som tillsammans utgör en referensgrupp.

Verksamhetsområde (fr6) Frågan om arbetsplatsens huvudsakliga verksamhet har fem olika svartalernativ. Tillverkning eller bearbetning av varor, vård och omsorg, service och handel, administration samt att skapa, utveckla och/eller förmedla

kunskap. Varje verksamhet utgör en egen grupp som sedan jämförs med de övriga, som tillsammans utgör en referensgrupp.

Arbetsgivare (fr7) Arbetsgivaren kan vara stat, landsting, kommun eller privat. Dessutom förekommer egna företagare och personer som uppgivit annan arbetsgivare. Varje alternativ utgör en egen grupp som sedan jämförs med de övriga, som tillsammans utgör en referensgrupp.

Anställningsform (fr8) De med fast/tillsvidare anställning utgör en grupp och övriga, dvs projekt anställd, fast timanställd, timanställd vikarie, utan anställning och annat utgör den andra gruppen.

Arbetstider (fr12) Anställda som huvudsakligen arbetar på dagtid, dvs inom intervallet 06.45 och 17.45, utgör en grupp. Skiftarbete, kvälls- och nattarbete och övriga former av oregelbunden arbetstid utgör den andra gruppen.

Övertid (fr18) Övertid innebär arbete utöver överenskommen arbetstid. Svarsalternativen ja och nej finns.

Bestämna arbetstid (fr16) De som på frågan om hur ofta de kan bestämma sina arbetstider har gett alternativen alltid eller ofta ingår i gruppen bestämmer arbetstiderna själv. De som svarat ibland sällan eller aldrig utgör den andra gruppen.

Könsfördelning (fr11) Frågan om könsfördelningen på arbetsplatsen har fem svarsalternativ. De som uppgett att det på arbetsplatsen nästan bara finns kvinnor eller nästan bara finns män har grupperats i en grupp för sned könsfördelning och alla övriga har grupperats i en grupp för jämn könsfördelning.

Fysisk och ergonomisk arbetsmiljö

Problem i den fysiska arbetsmiljön (fr20) Respondenterna ombads svara på om de aldrig, sällan, ibland, för det mesta eller alltid är utsatta för olika typer av fysiska faktorer. Det gällde sju olika faktorer: buller och störande ljud, pappersdamm, rök eller ånga, lösningsmedel eller kemikalier, stark värme eller stark kyla, brandfarliga eller explosiva ämnen, otillräcklig ventilation samt otillräcklig belysning. Personer som angett att de 'alltid' eller 'för det mesta' var utsatta för en eller flera av dessa faktorer bildade en grupp och de övriga är referenter.

Problem i den ergonomiska arbetsmiljön (fr20) Här ombads respondenterna att svara på om de aldrig, sällan, ibland, för det mesta eller alltid är utsatta för olika typer av ergonomiska belastningar. Här angavs fyra aspekter: vibrationer och skakningar, tunga lyft, besvärliga arbetsställningar samt ensidiga arbetsrörelser. De som angett 'alltid' eller 'för det mesta' för någon av belastningarna utgör en grupp och de övriga är referenter.

Upplevd fysisk belastning (fr21) Här ombads respondenterna markera på en skala mellan 6 och 20 hur kroppsligt allmänt ansträngande man upplever sitt arbete, där siffran 6 motsvarar ingen ansträngning alls och 20 motsvarar maximal ansträngning (Borg 1970). De som angivit en ansträngningsnivå över 12 anses ha ett fysiskt tungt arbete medan de som noterat 12 eller lägre på skalan är referenter.

Psykosocial arbetsmiljö

Krav, kontroll och stimulans (fr22) Psykiska krav, möjlighet att utvecklas och ha inflytande i arbetet mäts med hjälp av ett index bestående av 15 frågor. Indexet innehåller frågor i påståendeform från en modifierad utvidgad version av Karaseks och Theorells instrument (Ahlberg 1999). Varje fråga kunde besvaras med 5 alternativ; aldrig, sällan, ibland, för det mesta och alltid. Utifrån detta index konstruerades fyra typer av arbete; passivt (låga krav/låg kontroll), avspänt (låga krav/hög kontroll), aktivt (höga krav/hög kontroll) och spänt (höga krav/låg kontroll). Varje typ av arbete jämförs med de övriga typerna, som tillsammans utgör referensgrupp. Exempelvis utgör alla med ”avspänt”, ”aktivt” och ”spänt” arbete referensgrupp för de som hade ett passivt arbete.

Socialt klimat (fr27) Socialt klimat undersöktes med 7 frågor om stämning på arbetsplatsen. Frågorna hade fyra svarsalternativ ”Stämmer inte alls”, ”Stämmer inte så bra”, ”Stämmer ganska bra”, ”Stämmer helt” samt ett alternativ som kunde användas om frågan inte var relevant. Frågornas formulering löd; ’Det är en lugn och behaglig stämning på min arbetsplats’, ’Det är god sammanhållning’, ’Mina arbetskamrater ställer upp för mig’, ’Man har förståelse för att jag kan ha en dålig dag’, ’Jag kommer bra överens med mina överordnade’, ’Jag trivs bra med mina underordnade’ och ’Jag trivs bra med mina arbetskamrater’.

De som hade anmärkning (svarsalternativ: ”stämmer inte alls”, ”stämmer inte så bra”) mot stämningen på arbetsplatsen avseende en eller flera av de 7 frågorna bildade en grupp med de övriga som referensgrupp.

Organisationsförändringar (fr34) Ett index har skapats utifrån vilka effekter förändringar på arbetsplatsen har fört med sig för respondenten. Det är baserat på 8 olika påståenden, såväl positiva som negativa där man kunde antingen instämma helt, delvis eller inte alls. Alternativen var ’Det har varit utvecklande och lärorikt’, ’Jämfört med tidigare, så har mina arbetsuppgifter blivit sämre utförda än jag skulle ha velat’, Jag har blivit osäker på om min kompetens räcker’, Jag har fått mindre möjligheter att använda min kompetens’, Det har inneburit nya möjligheter för mig’, Jag har blivit osäker på om jag orkar med’. Detta har kanaliseras till två variabler, de som har negativa erfarenheter av organisationsförändringar och de som har positiva erfarenheter.

För de två variablerna utgörs den ena gruppen av de som instämmer helt eller delvis i de påståenden som gäller för respektive variabel och de som inte instämmer utgör referensgrupp.

Ekonomiska aspekter

Byta arbete (fr39) Frågan är om man är villig att byta anställning eller yrke även om det innebär lägre lön. Svartalternativen ja och nej finns.

Sparar (fr50) Påståendet om att spara på olika sätt för att kunna sluta yrkesarbete före normal pensionsålder har svartalternativen 1 - 5, där 1- 2 motsvara medhåll, 3 mellan och 4 - 5 motsvarar mothåll. I tabellerna ställs de som sparar för att kunna sluta arbeta tidigare (svartalternativ 1-2) mot de övriga (svartalternativ 3-5). För de som inte sparar för att kunna sluta tidigare ställs svartalternativ 4-5 (mothåll) mot övriga (svartalternativ 1-3).

Balans mellan arbete och privatliv

Yrkeslivs- och privatliv (fr52) För att studera balansen mellan arbete och privatliv har följande fyra påståenden granskats: 'Påverkar kraven i ditt arbete ditt hem och familjeliv på ett negativt sätt?', 'Påverkar kraven från ditt hem/din familj ditt arbete på ett negativt sätt?', 'Känner du en konflikt mellan arbete och privatliv på så sätt att du skulle vilja vara på bägge ställen samtidigt?', 'Hur ofta händer det att du är för trött för att orka med familj, vänner eller fritidsaktiviteter?'. Påståendena har fem svartalternativen: alltid/mycket ofta, ganska ofta som utgör en grupp. Svartalternativet ibland utgör en egen grupp och aldrig/sällan samt ganska sällan utgör referensgrupp till de två andra grupperna.

Önskade arbetsförhållanden

Önskan om arbetstid och lön (fr46) I enkäten fick respondenten välja ett av alternativen 'Längre arbetstid och högre inkomst', 'Kortare arbetstid och lägre inkomst' eller 'Samma arbetstid och inkomst som nu'. Det senare alternativet användes som referens till de båda andra.

Önskan om arbete (fr42) På frågan till de som inte arbetar om de önskar börja arbeta igen nu eller i framtiden fanns ja eller nej alternativ.

Önskan om byta anställning eller yrke (fr35, fr36) Svartalternativen var även här ja eller nej.

Önskade anställningsformer (fr43, fr44, fr45) I enkäten skulle man föreställa sig att man kunde välja mellan olika sorters arbete. Alternativen är anställd eller egenföretagare, om man ville jobba i ett litet eller stort företag samt om man ville tillhöra den privat eller offentliga sektorn. När det gäller hur mycket man skulle vilja arbeta är alternativen: mer än 40 tim/vecka och 35-40tim/vecka (heltid) som här utgör en grupp som jämförs med en andra grupp som består av 20-35 tim/ vecka och 10-20 tim/vecka (deltid). På frågan om arbetstider har två grupper konstruerats utifrån

regelbunden arbetstid dagtid som jämförts med en andra grupp bestående av schemalagda arbetstider utan nattarbete, schemalagda arbetstider med nattarbete och annan typ av arbetstider.

Önskade yrkesformer (fr47) Frågan om vilka andra typer av yrkesformer man kan tänka sig har svarsalternativen ja och nej. Följande förslag ges: Arbeta utomlands, arbeta några månader per år, arbeta hemifrån via telefon/dator, arbeta i bemanningsföretag, behovsanställd/rycka in då det behövs, arbeta som expert med olika uppdrag/projekt, lära upp nya medarbetare/mentor.

Vad är viktigt i ett arbete (fr48) 'Om du tänker på hur du skulle vilja att ett arbete var som du skulle trivas och må bra av. Hur viktigt skulle du då säga att följande var?' 'Anställningstrygghet, hög inkomst, goda karriärmöjligheter, intressanta arbetsuppgifter, ett arbete där man får arbeta självständigt, ett arbete där man kan hjälpa andra människor, ett arbete som är nyttigt för andra människor, och ett arbete där man kan styra sina arbetstider.' De svarande uppmanades bedöma varje påstående efter en 5-gradig skala. Svaren delades in i två grupper där svarsalternativen 'mycket viktigt' och 'viktigt' hänfördes till den ena gruppen och 'varken viktigt eller oviktigt', 'inte särskilt viktigt' och 'inte alls viktigt' hänfördes till den andra gruppen.

Övrigt

Önskar fortsätta arbeta för att senare få bättre pension (fr50).

Önskar fortsätta för arbetet är så bra och stimulerande (fr50).

Önskar minska arbetstid för att arbeta hemma (fr50).

Önskar minska arbetstid för mer tid till fritiden (fr50).

De svarande uppmanades ta ställning till ovanstående fyra påståendet på en 5-gradig skala (1-5), där 1 - 2 betyder att man helt eller delvis ansluter sig till påståendet, 3 att man inte tar ställning och 4 - 5 att man helt eller delvis tar avstånd från påståendet. I tabell 1-6 ställs svarsalternativ 1 - 2 mot de övriga (3 - 5).

Statistik

Urvalet till studien skedde i strata baserat på kön, ålder och boendeort. Det innebär att sammansättningen av de svarande med avseende särskilt på ålder och boendeort skiljer sig från den svenska befolkningens. Korrigering för skevheter i resultaten i relation till totalbefolkningen beroende på det stratifierade urvalet och på att vissa ej besvarade enkäten (bortfallet), genomfördes med viktning. Viktningen utgick från strata varvid varje person som besvarat enkäten tilldelades en vikt i relation till

antalet personer i hela befolkningen ($\text{vikt}_{\text{strata}} = \text{antal personer i befolkningen}_{\text{strata}} / \text{antal svarande}_{\text{strata}}$). Med hjälp av dessa vikter kan exempelvis en grov uppskattning av "befolkningstal" beräknas.

För att belysa skillnader mellan de som vill arbeta till normal pensionsålder, de som vill fortsätta efter normal pensionsålder, de som vill minska arbetstiden de sista åren före pension, de egna företagarna, ålderspensionärerna och sjukpensionärerna, är förekomsten av varje studerad variabel redovisad i form av antal och andel i procent för respektive grupp.

För att få en uppfattning av vilka variabler som särskilt kännetecknar de olika studiegrupperna i relation till respektive jämförelsegrupp genomfördes bivariata logistiska regressioner med beräkning av oddskvoter (OR) och 95 procentiga konfidensintervall (CI).

Samtliga analyser har genomförts för män och kvinnor separat.

Resultat

I tabell 1-6 redovisas förekomst av varje studerad variabel i form av antal och procent. Oddskvoter med 95 procentiga konfidensintervall redovisas endast då variabeln skiljer sig mellan den undersökta gruppen och jämförelsegruppen med statistisk säkerhet. En oddskvot över 1 visar att variabeln är vanligare i studiegruppen än i jämförelsegruppen och en oddskvot under 1 visar att variabeln är ovanligare. För att oddskvoten ska vara statistiskt säker skall konfidensintervallet ligga på samma sida om 1 som oddskvoten. En variabel som har en låg procentandel i studiegruppen kan ha en ännu lägre procentandel i jämförelsegruppen och därmed få en oddskvot med konfidensintervall över 1 som visa att variabeln med statistisk säkerhet är vanligare i studiegruppen jämfört med jämförelsegruppen.

Nedan redovisas endast de variabler som i de studerade grupperna skiljer sig med statistisk säkerhet från respektive jämförelsegrupp.

Personer som tror att de kommer att förvärvsarbeta fram till normal pensionsålder

Av 796 svarande, i åldern 50-64 år som klassas som arbetsmarknadsaktiva, tror 60 procent av männen och 49 procent av kvinnorna att de kommer att arbeta fram till normal pensionsålder (tabell 1). Omräknat till Sveriges befolkning motsvarar det i storleksordningen 360 000 män och 280 000 kvinnor.

Gemensamt för kvinnor och män är att de inte spara för att kunna sluta yrkeslivet i förtid. De har både god hälsa och god arbetsförmåga. Varken kvinnorna eller männen tycker att arbetet påverkar familjelivet speciellt ofta. För framtiden vill de arbeta heltid och att de inom arbetet ska ha god karriärmöjligheter.

Speciellt för kvinnorna i den här gruppen är att de ofta bor ensamma. De har erfarenhet av ett gott socialt klimat på arbetet. Viktigt för dem är att inkomsten är hög och att arbetet är nyttigt för samhället.

Männen i gruppen är främst sysselsatta inom jordbruk, vård och omsorg och då inte med kontorsarbete. De är företrädesvis anställda inom kommun och landsting och sällan inom den privata sektorn. Deras arbeten präglas av låga krav och låg kontroll. De har inga negativa erfarenheter av omorganisationer på arbetet. Anställningstrygghet tycker de är viktigt.

Personer som kan tänka sig att fortsätta att förvärvsarbeta efter normal pensionsålder

Av de 784 svarande, mellan 50 och 64 år, kunde 127 personer, 21 procent av männen och 11 procent av kvinnorna tänka sig fortsätta yrkesarbete efter normal pensionsålder (tabell 2). Detta motsvarar totalbefolkningsmässigt drygt 120 000 män och drygt 60 000 kvinnor.

Gemensamt för kvinnor och män i den här gruppen är att de inte sparar för att avsluta yrkesarbetet i förtid. Den här gruppen hittar man inte inom yrkesområden som kräver kort högskola. Viktigt för gruppen är karriärmöjligheter. De vill gärna fortsätta yrkeslivet som egna företagare.

Kvinnorna i gruppen har god arbetsförmåga och har erfarenhet av ett bra socialt klimat på arbetsplatsen. De är inte verksamma inom tillverkningsindustrin. Fortsättningsvis vill de jobba heltid men de kan också tänka sig att arbeta då det behövs.

Speciellt för männen i gruppen är att de inte tycker att arbetet påverkar familjelivet speciellt ofta. De har sällan arbeten med låga krav och låg kontroll och har inte privata arbetsgivare. I den här gruppen är de ofta egna företagare och jobbar inte regelbunden dagtid. De vill hellre arbeta i ett litet företag än i ett stort. I jämförelse med nuläget kan de tänka sig längre arbetstid och högre inkomst. De kan tänka sig att arbeta utomlands, ta expertuppdrag och arbeta som mentorer.

Personer som vill minska arbetstider under de sista åren före pensionering

Av de 782 svarande, mellan 50 och 64 år, kunde 475 personer, 54 procent av männen och 68 procent av kvinnorna tänka sig att minska arbetstiden de sista åren före pension (tabell 3). Detta motsvarar totalbefolkningsmässigt ca 340 000 män och drygt 375 000 kvinnor.

Gemensamt för kvinnor och män i den här gruppen är att de sparar för att kunna sluta tidigare. De anser sig ha dålig arbetsförmåga och har negativa erfarenheter av organisationsförändringar på arbetet. Både kvinnor och män upplever att det finns en konflikt mellan arbetsliv och familjeliv, vilket gör att de ofta känner sig för trötta för att orka med fritidssysselsättningar. I gruppen finns ett intresse för att minska arbetstid för att kunna ägna mer tid åt fritidsaktiviteter. En önskan om kortare arbetstid även om det medför lägre lön kan de också tänka sig.

Speciellt för kvinnorna är att de anser sig ha dålig hälsa. De arbetar inom den kommunala sektorn. Deras arbeten är fysiskt belastande och de kan inte bestämma sina arbetstider själva. De anser att arbetet påverkar familjelivet men också att

familjelivet i viss mån påverkar arbetslivet. Viktigt för dem är att kunna styra sina arbetstider.

Män som vill gå ner i arbetstid de sista åren har ofta fast anställning och jobbar oftare inom den offentliga sektorn än den privata. De beskriver ergonomiska belastningar i arbetet. Att arbeta några månader/år, i bemanningsföretag eller när det behövs kan de tänka sig. De vill också ha mer tid för familjen.

Egna företagare

Av de arbetsmarknadsaktiva mellan 50 och 64 år var 154 personer egna företagare, 23 procent av männen och 13 procent av kvinnorna (tabell 4). Totalbefolkningsmässigt motsvarar det i storleksordningen 119 000 män och 54 000 kvinnor.

Gemensamt för kvinnor och män i den här gruppen är att de främst finns i glesbygden. Som yrkesområde framträder jordbruket medan bland teoretiska specialiteter är gruppen sällan representerad. Inga fasta arbetstider och inga negativa erfarenheter av organisationsförändringar framträder i gruppen. Helst vill de arbeta i ett litet eget privat företag. Varken anställningstrygghet eller hög inkomst anses särskilt viktigt. Att fungera som mentorer är man i gruppen inte intresserad av.

Bland kvinnorna är det vanligt att vara hantverkare. Inom tillverkning, service och handel finns de också men inte inom vård och omsorg. På deras arbetsplatser finns ungefär lika många män som kvinnor. De upplever inte att arbetet påverkar familjelivet speciellt ofta då de har möjlighet att i stor utsträckning själva bestämmer sina arbetstider. Att arbeta då det behövs är de intresserade av men de vill inte ta expertuppdrag.

Speciellt för männen är att de har god hälsa och är nöjda med sitt yrke och anställning. De har lägre teoretisk utbildning än övriga och återfinns inte inom yrkesområden som kräver kort högskola och inte heller inom verksamhetsområden som gäller att utveckla/förmedla kunskap. I deras arbeten är ofta kraven låga och kontrollen hög samtidigt som arbetet ofta upplevs som fysiskt belastande. De kan i stor utsträckning själva bestämma sina arbetstider och arbetar ofta oregelbundet. De kan tänka sig att arbeta några månader per år eller då det behövs.

Personer med sjukpension eller långvarig sjukskrivning

Bland de svarande mellan 50 och 64 år var 231 personer, 15 procent av männen och 24 procent av kvinnorna sjukpensionerade eller sjukskrivna sedan mer än tre månader tillbaka (tabell 5). Omräknat till befolkningen i detta åldersintervall skulle det motsvara i storleksordningen 125 000 män och 185 000 kvinnor.

Gemensamt för kvinnor och män i den här gruppen är att de upplever sin hälsa som dålig. Bland de som inte har yrkesarbete finns inte någon önskan om att få det heller.

Kvinnorna är inte intresserade av att arbeta i bemanningsföretag eller som mentorer.

Männen som har yrkesanknytning vill byta yrke. De vill varken arbeta heltid eller dagtid och är inte heller intresserade av att arbeta utomlands. Om deras arbetsuppgifter är intressanta eller ej spelar ingen roll.

Personer med ålderspension eller avtalspension

Bland de svarande mellan 50 och 75 år var 684 personer, 38 procent av männen och 35 procent av kvinnorna ålderspensionerade eller avtalspensionerade (tabell 6). Omräknat till befolkningen i detta åldersintervall skulle det motsvara i storleksordningen 390 000 män och 434 000 kvinnor.

Gemensamt för kvinnor och män i den här gruppen är att de har god hälsan. Eftersom de inte är intresserad av att börja arbeta igen är de inte heller intresserade av att byta yrke eller anställning. Arbeta inom den privata sektorn vill man inte göra.

Kvinnorna vill om de skulle börja arbeta igen att arbetet ska vara ett heltidsarbete med anställningstrygghet och goda karriärmöjligheter. Det finns ingen önskan om längre arbetstid med högre lön än vad de hade. De är inte intresserade av att arbeta hemifrån, i bemanningsföretag eller ta expertuppdrag.

Speciellt för männen är att de inte är intresserade av att ta jobb i ett litet företag.

Avslutande reflektioner

Några funderingar angående resultaten.

En del av de som tror att de kommer arbeta till normal pensionsålder gör det troligen för att de har inga andra alternativ. En del har antagligen inte så värlönlade arbeten att de har råd att gå i pension tidigare och lönen räcker inte till pensionssparande. Utifrån det kan man förstå att de önskar arbeta heltid och att anställningstrygghet, hög inkomst och goda karriärmöjligheter ligger högt på önskelistan.

Gruppen som vill fortsätta arbeta efter normal pensionsålder präglas av människor som har hittat sin nisch i arbetslivet. De har möjligheter att styra sin arbetssituation. Här finns antagligen många konsulter som kan välja de uppdrag de vill arbeta med. Egna företagare är också en grupp som genom sina möjlighet att själva styra och kontrollera sin arbetssituationen kan tänka sig att fortsätta arbeta efter normal pensionsålder.

I gruppen som vill minska arbetstiden de sista åren finns troligen många av de som kan känna sig inlåsta på arbetet. Här finns troligen en hel del anställda inom vård och omsorg. Det är personer med fast anställning, som har tyngre jobb och har varit med om en hel del omorganisationer och nedskärningar. I den här gruppen lägger man också stor vikt vid livet utanför arbetet. Den totala arbetsbelastningen för kvinnor, då de i allmänhet tar det största ansvaret för hem, barn och familj, gör att de dominerar i den här gruppen. Den här gruppen styrs av många olika viljor och måsten. De önskar sig mer frihet och inflytande på sin livssituation.

De grupper som är baserade på de arbetsmarknadsaktiva utgörs delvis av samma personer. En övervägande del av dem som vill fortsätta arbeta efter normal pensionsålder finns naturligtvis också bland de som tror att de kommer att arbeta till

normal pensionsålder. Resultaten för dessa två grupper visar sig också delvis likartade. Ungefär hälften av de som vill minska arbetstiden de sista åren före pension ingår också i gruppen som tror att de kommer att arbeta till normal pensionsålder. Att resultaten i dessa båda grupper ändå visar tydliga olikheter kan bero på att de som vill minska arbetstiden är relativt jämnt fördelade mellan de som tror och de som inte tror att de jobbar till normal pensionsålder. Det får därmed inte så stor betydelse för utfallet då oddskvoterna visar på skillnader mellan den gruppen man studerar och referenterna.

Bland de som har tagit steget ut från arbetsmarknaden med ålderns rätt är det inte så många som är intresserade att gå tillbaka igen. Om man inte arbetar pga sjuk-skrivning eller sjukpension så vill man inte heller arbeta men det finns dock ett intresse av att byta yrke. Det skulle kunna tolkas som att man inte vill gå tillbaka till det arbete man haft men det skulle vara möjligt att arbeta under andra förhållanden någon annanstans.

Referenser

- Ahlberg G. (1999) *Psychological Demands and Decision Latitude within Health Care Work, Relation to Health and Significance*. Department of Psychology, Stockholm University.
- Borg G. (1970) Perceived exertion as an indicator of somatic stress. *Scandinavian Journal of Rehabilitation Medicine* 2(2-3):92-98.
- Torgén M, Stenlund C, Ahlberg G & Marklund S (2001) *Ett hållbart arbetsliv för alla åldrar*. Arbetslivsinstitutet, Stockholm.
- Tuomi K, Ilmarinen J, Jahkola A, Katajarinne L & Tulkki A. (1998) *AMF-indexet. En metod att bedöma och uppfölja arbetsförmågan*. Helsingfors: Institutet för arbetshygien.

Tabell 1. Av 796 arbetsmarknadsaktiva personer mellan 50 och 64 år trodde 246 män och 187 kvinnor att de kommer att arbeta till normal pensionsålder.

I tabellen anges antal och andel i procent av de som besvarat de frågor som ingår i den enskilda faktorn. Statistiskt säkerställd över- eller under-representation av viss faktor, bland de som tror sig arbeta till normal pensionsålder jämfört med övriga arbetsmarknadsaktiva, anges med oddskvot (OR) och 95 procentigt konfidensintervall (CI).

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Ålder								
50-54	96	39			82	44		
55-59	95	39			68	36		
60-64	55	22			37	20		
Hälsa och arbetsförmåga								
Dålig självskattad hälsa (ref god hälsa)	8	3	0.3	0.1-0.6	7	4	0.2	0.1-0.4
Dålig arbetsförmåga (ref god arbetsförmåga)	27	13	0.4	0.2-0.7	35	21	0.4	0.2-0.6
Levnadsförhållanden								
Bor i tätort (ref glesbygd)	119	48			102	55		
Bor ensam (ref har familj)	30	12			40	22	2.9	1.6-5.5
Utbildning								
Högst 2-år gymnasium (ref 3-år gymn el högre)	172	72			114	62		
Yrkesområde								
Ledning (ref övriga yrkesområden)	25	11			9	5		
Teoretisk specialist (ref övriga yrkesområden)	35	15			27	15		
Kort högskola (ref övriga yrkesområden)	41	18			35	20		
Kontor (ref övriga yrkesområden)	7	3	0.3	0.1-0.8	34	19		
Service (ref övriga yrkesområden)	12	5			53	30		
Jordbruk (ref övriga yrkesområden)	34	15	4.2	1.8-11.3	6	3		
Hantverk (ref övriga yrkesområden)	44	19			3	2		
Maskin (ref övriga yrkesområden)	32	14			3	2		
Ej utbildad (ref övriga yrkesområden)	3	1			8	4		
Verksamhetsområde								
Administration (ref övriga verksamheter)	28	12			29	16		
Utveckla/ förmedla kunskap (ref övr verksamheter)	29	12			38	21		
Vård och omsorg (ref övriga verksamheter)	23	10	3.3	1.3-10.1	65	36		
Service och handel (ref övriga verksamheter)	52	22			30	17		
Tillverkning (ref övriga verksamheter)	104	44			18	10		
Arbetsgivare								
Stat (ref övriga arbetsgivare)	23	10			16	9		
Landsting (ref övriga arbetsgivare)	14	6	3.2	1.0-14.1	19	10		
Kommunal (ref övriga arbetsgivare)	33	14	2.4	1.2-5.2	83	45		
Privat (ref övriga arbetsgivare)	103	43	0.6	0.4-0.9	42	23		
Egen företagare (ref övriga arbetsgivare)	61	25			19	10		
Annan (ref övriga arbetsgivare)	8	3			7	4		

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Anställningsform								
Ej fast anställd (ref fast anställd)	54	25	2.0	1.2-3.5	34	19		
Könsfördelning på arbetsplatsen								
Ojämn (ref jämn)	191	86			153	84		
Arbetstider								
Oregelbunden (ref dagtid regelbunden)	70	30			79	45		
Har övertidsarbete (ref har ej övertid)	177	77			113	65		
Bestämmer själv arbetstider (ref bestämmer ej)	124	51			72	40		
Psykosociala arbetsmiljöfaktorer								
Sämre socialt klimat (ref bättre)	181	74			137	73	0.6	0.4-1.0
Passiva = låga krav & låg kontroll (ref övriga)	84	34	1.6	1.0-2.5	63	34		
Avspända = låga krav & hög kontr (ref övriga)	88	36			43	23		
Aktiva= höga krav & hög kontroll (ref övriga)	34	14			37	20		
Spända = höga krav & låg kontroll (ref övriga)	40	16			44	24		
Arbetsmiljöfaktorer								
Besvär av fysik faktorer (ref inga besvär)	88	38			63	38		
Ergonomisk belastning (ref inga besvär)	82	36			73	43		
Upplevd fysisk belastning (ref inga besvär)	127	52			89	48		
Organisationsförändringar								
Negativa erfarenheter (ref övriga)	65	26	0.6	0.4-1.0	69	37		
Positiva erfarenheter (ref övriga)	76	31			56	30		
Ekonomiska aspekter								
Byta arbete trots lägre lön (ref inte byta)	18	8			9	5		
Sparar för att sluta tidigare (ref sparar ej/neutral)	30	13	0.1	0.1-0.2	25	14	0.2	0.1-0.3
Sparar inte för att sluta tidigare (ref sparar/neutral)	157	67	4.4	2.9-6.8	124	69	4.7	3.1-7.4
Arbete fritid								
Arbete påverkar familjeliv ofta (ref sällan)	37	24	0.4	0.2-0.7	40	33	0.5	0.3-0.8
Arbete påverkar familjeliv ibland (ref sällan)	84	42			58	42		
Familjeliv påverkar arbetet ofta (ref sällan)	10	5			8	6		
Familjeliv påverkar arbetet ibland (ref sällan)	40	18			32	19		
Konflikt arbete- familjeliv ofta (ref sällan)	36	20			27	23		
Konflikt arbete- familjeliv ibland (ref sällan)	57	29	0.6	0.4-1.0	59	39		
För trött att orka med fritid ofta (ref sällan)	43	25	0.4	0.2-0.6	63	54		
För trött att orka med fritid ibland (ref sällan)	67	34	0.6	0.4-1.0	63	54		

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Önskan om arbetstid och lön								
Lång arbetstid- hög inkomst (ref lika som nu)	46	24			38	28		
Kort arbetstid- låg inkomst (ref lika som nu)	22	13	0.4	0.2-0.8	23	19		
Ej arbetande önskar arbeta (ref vill ej arbeta)	83	85	2.8	1.3-6.2	38	84	4.0	1.6-11.0
Önskade förändringar								
Vill byta anställning (ref vill ej)	37	30			37	34		
Vill byta yrke (ref vill ej)	25	19	0.4	0.2-0.8	35	30		
Önskad anställningsform								
Egenföretagare (ref anställd)	81	37			41	25		
Önskad organisationsstorlek								
Litet företag (ref stort företag)	139	71			101	74		
Önskad sektor								
Privat (ref offentlig sektor)	154	84			81	68		
Önskar arbeta antal timmar								
Heltid >35h/v (ref deltid <35h/v)	210	88	3.8	2.3-6.3	89	48	2.0	1.3-3.1
Önskad arbetstidsförläggning								
Dagtid (ref övrig tid)	183	76			126	69		
Önskade yrkesformer								
Arbeta utomlands (ref ej utomlands)	82	38			31	19		
Arb några månader/år (ref ej några mån/år)	63	31	0.5	0.3-0.8	61	38	0.7	0.4-1.0
Arbeta hemifrån (ref ej hemifrån)	43	21	0.6	0.4-1.0	50	30		
Bemanningsföretag (ref ej bemanningsföretag)	28	14			34	22		
Behovsanställd (ref ej behovsanställd)	40	20			36	23	0.6	0.3-0.9
Expertuppdrag (ref ej expertuppdrag)	115	54			61	38		
Mentor (ref ej mentor)	108	50			82	50		
Viktigt i arbetet								
Anställningstrygghet (ej viktigt)	212	91	1.9	1.0-3.5	164	91		
Hög inkomst (ej viktigt)	200	84			149	83	2.0	1.2-3.3
Goda karriärmöjligheter (ej viktigt)	100	43	1.6	1.0-2.4	86	49	1.8	1.2-2.8
Intressanta arbetsuppgifter (ej viktigt)	222	94			172	96		
Självständigt arbete (ej viktigt)	209	89			158	88		
Hjälpa andra människor (ej viktigt)	144	61			132	73		
Nyttigt för samhället (ej viktigt)	139	59			122	68	1.6	1.1-2.5
Styr sina arbetstider (ej viktigt)	165	79			125	69		

Tabell 2. Av 784 arbetsmarknadsaktiva personer mellan 50 och 64 år vill 85 män och 42 kvinnor fortsätta arbeta efter normal pensionsålder.

I tabellen anges antal och andel i procent av de som besvarat de frågor som ingår i den enskilda faktorn. Statistiskt säkerställd över- eller under-representation av viss faktor, bland de som vill fortsätta arbeta efter normal pensionsålder jämfört med övriga arbetsmarknadsaktiva, anges med oddskvot (OR) och 95 procentigt konfidensintervall (CI).

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Ålder								
50-54	30	35			15	36		
55-59	37	44			15	36		
60-64	18	21			12	28		
Hälsa och arbetsförmåga								
Dålig självskattad hälsa (ref god hälsa)	5	6			0	0		
Dålig arbetsförmåga (ref god arbetsförmåga)	12	18			7	18	0.4	0.2-1.0
Levnadsförhållanden								
Bor i tätort (ref glesbygd)	40	47			22	52		
Bor ensam (ref har familj)	12	14			9	21		
Utbildning								
Högst 2-år gymnasium (ref 3-år gymn el högre)	49	60			22	54		
Yrkesområde								
Ledning (ref övriga yrkesområden)	15	19			0	0		
Teoretisk specialist (ref övriga yrkesområden)	16	21			8	22		
Kort högskola (ref övriga yrkesområden)	8	10	0.4	0.2-0.9	3	8	0.4	0.1-1.0
Kontor (ref övriga yrkesområden)	4	5			8	22		
Service (ref övriga yrkesområden)	2	3			9	25		
Jordbruk (ref övriga yrkesområden)	10	13			3	8		
Hantverk (ref övriga yrkesområden)	14	18			0	0		
Maskin (ref övriga yrkesområden)	6	8			1	3		
Ej utbildad (ref övriga yrkesområden)	3	4			4	11		
Verksamhetsområde								
Administration (ref övriga verksamheter)	10	13			7	18		
Utveckla/ förmedla kunskap (ref övr verksamheter)	11	14			9	23		
Vård och omsorg (ref övriga verksamheter)	6	8			14	36		
Service och handel (ref övriga verksamheter)	19	24			8	21		
Tillverkning (ref övriga verksamheter)	32	41			1	3	0.2	0.0-1.0
Arbetsgivare								
Stat (ref övriga arbetsgivare)	8	9			5	12		
Landsting (ref övriga arbetsgivare)	6	7			4	10		
Kommunal (ref övriga arbetsgivare)	8	9			14	33		
Privat (ref övriga arbetsgivare)	27	32	0.4	0.3-0.7	8	19		
Egen företagare (ref övriga arbetsgivare)	33	39	2.8	1.7-4.8	8	19		
Annan (ref övriga arbetsgivare)	3	4			3	7		

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Anställningsform								
Ej fast anställd (ref fast anställd)	19	28			15	38		
Könsfördelning på arbetsplatsen								
Ojämn (ref jämn)	67	89			29	73		
Arbetstider								
Oregelbunden (ref dagtid regelbunden)	31	38	1.7	1.0-2.9	21	54		
Har övertidsarbete (ref har ej övertid)	64	82			24	62		
Bestämmer själv arbetstider (ref bestämmer ej)	47	57			19	48		
Psykosociala arbetsmiljöfaktorer								
Sämre socialt klimat (ref bättre)	63	74			27	64	0.5	0.2-1.0
Passiva = låga krav & låg kontroll (ref övriga)	18	21	0.5	0.3-1.0	13	31		
Avspända = låga krav & hög kontr (ref övriga)	35	41			11	26		
Aktiva= höga krav & hög kontroll (ref övriga)	17	20			9	21		
Spända = höga krav & låg kontroll (ref övriga)	15	18			9	21		
Arbetsmiljöfaktorer								
Besvär av fysik faktorer (ref inga besvär)	31	39			12	32		
Ergonomisk belastning (ref inga besvär)	31	39			15	38		
Upplevd fysisk belastning (ref inga besvär)	45	53			17	40		
Organisationsförändringar								
Negativa erfarenheter (ref övriga)	19	22			13	31		
Positiva erfarenheter (ref övriga)	26	31			11	26		
Ekonomiska aspekter								
Byta arbete trots lägre lön (ref inte byta)	3	4			3	8		
Sparar för att sluta tidigare (ref sparar ej/neutral)	12	15	0.4	0.2-0.7	4	10	0.2	0.1-0.5
Sparar inte för att sluta tidigare (ref sparar/neutral)	56	71	2.6	1.6-4.5	35	85	7.0	3.1-18.9
Arbete fritid								
Arbete påverkar familjeliv ofta (ref sällan)	19	36	0.2	0.1-0.6	4	14		
Arbete påverkar familjeliv ibland (ref sällan)	28	45			13	35		
Familjeliv påverkar arbetet ofta (ref sällan)	5	8			0	0		
Familjeliv påverkar arbetet ibland (ref sällan)	14	19			7	18		
Konflikt arbete- familjeliv ofta (ref sällan)	15	26			4	14		
Konflikt arbete- familjeliv ibland (ref sällan)	23	35			12	33		
För trött att orka med fritid ofta (ref sällan)	19	33			12	48		
För trött att orka med fritid ibland (ref sällan)	25	39			15	54		

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Önskan om arbetstid och lön								
Lång arbetstid- hög inkomst (ref lika som nu)	23	34	2.4	1.3-4.4	12	34		
Kort arbetstid- låg inkomst (ref lika som nu)	5	10			1	4	0.1	0.0-0.6
Ej arbetande önskar arbeta (ref vill ej arbeta)	23	82			12	75		
Önskade förändringar								
Vill byta anställning (ref vill ej)	16	34			7	29		
Vill byta yrke (ref vill ej)	11	22			8	32		
Önskad anställningsform								
Egenföretagare (ref anställd)	35	47	1.8	1.1-3.1	15	38	2.1	1.0-4.3
Önskad organisationsstorlek								
Litet företag (ref stort företag)	54	82	2.2	1.1-4.5	25	78		
Önskad sektor								
Privat (ref offentlig sektor)	54	87			18	58		
Önskar arbeta antal timmar								
Heltid >35h/v (ref deltid <35h/v)	66	83			25	60	2.5	1.3-4.9
Önskad arbetstidsförläggning								
Dagtid (ref övrig tid)	52	65	0.5	0.3-0.8	25	61		
Önskade yrkesformer								
Arbeta utomlands (ref ej utomlands)	42	59	3.3	1.9-5.6	10	31		
Arb några månader/år (ref ej några mån/år)	31	46			13	41		
Arbeta hemifrån (ref ej hemifrån)	23	34			12	34		
Bemanningsföretag (ref ej bemanningsföretag)	12	18			4	13		
Behovsanställd (ref ej behovsanställd)	14	21			14	44	2.1	1.0-4.5
Expertuppdrag (ref ej expertuppdrag)	49	69	1.8	1.0-3.2	17	52		
Mentor (ref ej mentor)	48	67	1.9	1.1-3.3	16	50		
Viktigt i arbetet								
Anställningstrygghet (ej viktigt)	59	79	0.4	0.2-0.8	38	95		
Hög inkomst (ej viktigt)	60	78			33	83		
Goda karriärmöjligheter (ej viktigt)	38	50	1.8	1.1-3.0	22	56	2.0	1.0-3.9
Intressanta arbetsuppgifter (ej viktigt)	72	96			38	95		
Självständigt arbete (ej viktigt)	70	90			34	87		
Hjälpa andra människor (ej viktigt)	51	66			31	78		
Nyttigt för samhället (ej viktigt)	49	65			29	73		
Styr sina arbetstider (ej viktigt)	61	79			28	70		
Fortsätta för bättre pension (ref ej för pension)								
Fortsätta för kul jobb (ref ej kul jobb)	59	71			33	79		
Fortsätta för kul jobb (ref ej kul jobb)	63	76			29	69		

Tabell 3. Av 782 arbetsmarknadsaktiva personer mellan 50 och 64 år vill 221 män och 254 kvinnor minska arbetstiden de sista åren före pensionering.

I tabellen anges antal och andel i procent av de som besvarat de frågor som ingår i den enskilda faktorn.

Statistiskt säkerställd över- eller under-representation av viss faktor, bland de som vill minska arbetstiden de sista åren före pensionering jämfört med övriga arbetsmarknadsaktiva, anges med oddskvot (OR) och 95 procentigt konfidensintervall (CI).

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Ålder								
50-54	86	39			111	44		
55-59	95	43			107	42		
60-64	40	18			36	14		
Hälsa och arbetsförmåga								
Dålig självskattad hälsa (ref god hälsa)	12	5			32	14	2.2	1.0-5.2
Dålig arbetsförmåga (ref god arbetsförmåga)	48	24	2.5	1.4-4.5	86	38	3.5	2.0-6.5
Levnadsförhållanden								
Bor i tätort (ref glesbygd)	111	50			135	53		
Bor ensam (ref har familj)	32	15			33	13		
Utbildning								
Högst 2-år gymnasium (ref 3-år gymn el högre)	154	72			156	62		
Yrkesområde								
Ledning (ref övriga yrkesområden)	28	13			8	3		
Teoretisk specialist (ref övriga yrkesområden)	32	15			49	20		
Kort högskola (ref övriga yrkesområden)	34	16			49	20		
Kontor (ref övriga yrkesområden)	13	6			42	17		
Service (ref övriga yrkesområden)	8	4			73	30		
Jordbruk (ref övriga yrkesområden)	23	11			6	2		
Hantverk (ref övriga yrkesområden)	44	21			2	1		
Maskin (ref övriga yrkesområden)	24	11			8	3		
Ej utbildad (ref övriga yrkesområden)	4	2			8	3		
Verksamhetsområde								
Administration (ref övriga verksamheter)	26	12			32	13		
Utveckla/ förmedla kunskap (ref övr verksamheter)	28	13			56	23		
Vård och omsorg (ref övriga verksamheter)	16	8			87	35		
Service och handel (ref övriga verksamheter)	56	26			44	18		
Tillverkning (ref övriga verksamheter)	87	41			29	12		
Arbetsgivare								
Stat (ref övriga arbetsgivare)	28	13			22	9		
Landsting (ref övriga arbetsgivare)	12	6			21	8		
Kommunal (ref övriga arbetsgivare)	24	11			118	47	1.5	1.0-2.4
Privat (ref övriga arbetsgivare)	103	48			55	22		
Egen företagare (ref övriga arbetsgivare)	41	19			27	11		
Annan (ref övriga arbetsgivare)	7	3			10	4		

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Anställningsform								
Ej fast anställd (ref fast anställd)	33	16	0.6	0.3-0.9	38	15		
Könsfördelning på arbetsplatsen								
Ojämn (ref jämn)	172	84			205	82		
Arbetstider								
Oregelbunden (ref dagtid regelbunden)	59	28			94	38		
Har övertidsarbete (ref har ej övertid)	158	77			159	66		
Bestämmer själv arbetstider (ref bestämmer ej)	104	48			81	33	0.6	0.4-0.9
Psykosociala arbetsmiljöfaktorer								
Sämre socialt klimat (ref bättre)	163	74			197	78		
Passiva = låga krav & låg kontroll (ref övriga)	63	29			78	31		
Avspända = låga krav & hög kontr (ref övriga)	77	35			63	25		
Aktiva= höga krav & hög kontroll (ref övriga)	36	16			48	19		
Spända = höga krav & låg kontroll (ref övriga)	45	20			65	26		
Arbetsmiljöfaktorer								
Besvär av fysik faktorer (ref inga besvär)	86	41			95	40		
Ergonomisk belastning (ref inga besvär)	93	45	1.7	1.1-2.6	105	45		
Upplevd fysisk belastning (ref inga besvär)	112	51			140	55	1.6	1.0-2.5
Organisationsförändringar								
Negativa erfarenheter (ref övriga)	88	40	2.8	1.8-4.5	119	47	2.3	1.4-3.7
Positiva erfarenheter (ref övriga)	80	36			67	26		
Ekonomiska aspekter								
Byta arbete trots lägre lön (ref inte byta)	22	11			17	7		
Sparar för att sluta tidigare (ref sparar ej/neutral)	83	39	2.8	1.8-4.8	98	39	3.7	2.1-6.6
Sparar inte för att sluta tidigare (ref sparar/neutral)	84	39	0.3	0.2-0.5	107	43	0.4	0.3-0.6
Arbete fritid								
Arbete påverkar familjeliv ofta (ref sällan)	50	36			88	54	4.6	2.3-8.6
Arbete påverkar familjeliv ibland (ref sällan)	80	48			82	52	2.4	1.4-4.0
Familjeliv påverkar arbetet ofta (ref sällan)	13	7			14	7		
Familjeliv påverkar arbetet ibland (ref sällan)	33	16			58	25	3.6	1.8-7.8
Konflikt arbete- familjeliv ofta (ref sällan)	41	27	2.0	1.1-3.6	50	33	4.9	2.3-11.7
Konflikt arbete- familjeliv ibland (ref sällan)	66	38	1.5	1.0-2.4	94	48	2.1	1.3-3.4
För trött att orka med fritid ofta (ref sällan)	64	43	2.7	1.6-4.6	120	73	5.0	2.9-9.0
För trött att orka med fritid ibland (ref sällan)	66	43			80	64	2.3	1.3-4.0

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Önskan om arbetstid och lön								
Lång arbetstid- hög inkomst (ref lika som nu)	30	21			37	24		
Kort arbetstid- låg inkomst (ref lika som nu)	45	28	6.4	3.0-16.1	50	30	2.3	1.2-4.8
Ej arbetande önskar arbeta (ref vill ej arbeta)	65	74			51	73		
Önskade förändringar								
Vill byta anställning (ref vill ej)	40	34			59	39		
Vill byta yrke (ref vill ej)	35	28			54	33		
Önskad anställningsform								
Egenföretagare (ref anställd)	61	33			49	22		
Önskad organisationsstorlek								
Litet företag (ref stort företag)	131	72			152	80		
Önskad sektor								
Privat (ref offentlig sektor)	143	83	0.4	0.2-0.9	118	70		
Önskar arbeta antal timmar								
Heltid >35h/v (ref deltid <35h/v)	148	69	0.3	0.2-0.5	86	35	0.6	0.4-0.9
Önskad arbetstidsförläggning								
Dagtid (ref övrig tid)	171	78			181	74		
Önskade yrkesformer								
Arbeta utomlands (ref ej utomlands)	68	35			42	20		
Arb några månader/år (ref ej några mån/år)	83	44	1.8	1.1-2.8	92	45		
Arbeta hemifrån (ref ej hemifrån)	50	27			53	26		
Bemanningsföretag (ref ej bemanningsföretag)	33	18	1.8	1.0-3.6	39	19		
Behovsanställd (ref ej behovsanställd)	50	26	2.1	1.2-3.7	58	29		
Expertuppdrag (ref ej expertuppdrag)	111	56			77	37		
Mentor (ref ej mentor)	108	56			112	53		
Viktigt i arbetet								
Anställningstrygghet (ej viktigt)	188	86			228	93		
Hög inkomst (ej viktigt)	175	82			194	79		
Goda karriärmöjligheter (ej viktigt)	80	38			104	43		
Intressanta arbetsuppgifter (ej viktigt)	202	95			235	96		
Självständigt arbete (ej viktigt)	178	84			221	90		
Hjälpa andra människor (ej viktigt)	129	61			182	75		
Nyttigt för samhället (ej viktigt)	122	58			156	64		
Styr sina arbetstider (ej viktigt)	164	77			187	79	1.8	1.1-2.9
Behöver arbeta mer hemma (ref inte mer)								
Behöver arbeta mer hemma (ref inte mer)	37	17	2.3	1.3-4.5	33	13		
Vill ägna mer tid till fritidsaktiviteter (ref inte)								
Vill ägna mer tid till fritidsaktiviteter (ref inte)	84	39	4.3	2.6-7.2	85	34	2.8	1.6-5.0

Tabell 4. Av 856 personer mellan 50 och 64 år är 100 män och 54 kvinnor egna företagare. I tabellen anges antal och andel i procent av de som besvarat de frågor som ingår i den enskilda faktorn. Statistiskt säkerställd över- eller under-representation av viss faktor, bland egna företagare jämfört med övriga arbetsmarknadsaktiva, anges med oddskvot (OR) och 95 procentigt konfidensintervall (CI).

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Ålder								
50-54	35	35			16	30		
55-59	43	43			25	46		
60-64	22	22			13	24		
Hälsa och arbetsförmåga								
Dålig självskattad hälsa (ref god hälsa)	5	4	0.3	0.1-1.0	5	7		
Dålig arbetsförmåga (ref god arbetsförmåga)	19	20			12	30		
Levnadsförhållanden								
Bor i tätort (ref glesbygd)	44	36	0.4	0.3-0.7	23	30	0.3	0.2-0.6
Bor ensam (ref har familj)	15	13			10	14		
Utbildning								
Högst 2-år gymnasium (ref 3-år gymn el högre)	93	78	1.9	1.0-3.7	55	76		
Yrkesområde								
Ledning (ref övriga yrkesområden)	17	15			6	9		
Teoretisk specialist (ref övriga yrkesområden)	7	6	0.4	0.2-0.8	6	9	0.4	0.1-1.0
Kort högskola (ref övriga yrkesområden)	9	8	0.4	0.2-0.8	7	11		
Kontor (ref övriga yrkesområden)	2	2			6	9		
Service (ref övriga yrkesområden)	3	3			13	20		
Jordbruk (ref övriga yrkesområden)	35	31	9.2	4.7-19.0	19	30	43.7	13-197
Hantverk (ref övriga yrkesområden)	26	23			4	6	16.1	3-118
Maskin (ref övriga yrkesområden)	13	12			1	2		
Ej utbildad (ref övriga yrkesområden)	1	1			2	3		
Verksamhetsområde								
Administration (ref övriga verksamheter)	9	8			5	6		
Utveckla/ förmedla kunskap (ref övr verksamheter)	5	4	0.3	0.1-0.7	6	9	0.3	0.1-0.8
Vård och omsorg (ref övriga verksamheter)	4	4			12	18	0.4	0.2-0.8
Service och handel (ref övriga verksamheter)	31	27			25	38	2.6	1.4-4.9
Tillverkning (ref övriga verksamheter)	65	57			18	27	3.6	1.7-7.3

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Anställningsform								
Ej fast anställd (ref fast anställd)	53	67	10.5	5.9-19.2	36	63	10.8	5.5-21.8
Könsfördelning på arbetsplatsen								
Ojämn (ref jämn)	78	89			33	57	0.2	0.1-0.4
Arbetstider								
Oregelbunden (ref dagtid regelbunden)	47	42	2.3	1.4-3.7	31	52		
Har övertidsarbete (ref har ej övertid)	83	78			33	62		
Bestämmer själv arbetstider (ref bestämmer ej)	89	75	3.6	2.2-6.0	44	65	3.6	2.0-6.6
Psykosociala arbetsmiljöfaktorer								
Sämre socialt klimat (ref bättre)	-	-	-	-	71	93	-	-
Passiva = låga krav & låg kontroll (ref övriga)	30	25	0.6	0.3-0.9	38	50		
Avspända = låga krav & hög kontr (ref övriga)	61	50	2.1	1.3-3.3	23	30		
Aktiva= höga krav & hög kontroll (ref övriga)	20	17			9	12		
Spända = höga krav & låg kontroll (ref övriga)	10	8	0.4	0.2-0.8	6	8	0.4	0.1-0.8
Arbetsmiljöfaktorer								
Besvär av fysik faktorer (ref inga besvär)	38	35			16	29		
Ergonomisk belastning (ref inga besvär)	49	44			23	39		
Upplevd fysisk belastning (ref inga besvär)	75	62	1.9	1.2-3.0	43	57		
Organisationsförändringar								
Negativa erfarenheter (ref övriga)	11	9	0.2	0.1-0.4	13	17	0.3	0.2-0.7
Positiva erfarenheter (ref övriga)	34	28			19	25		
Ekonomiska aspekter								
Byta arbete trots lägre lön (ref inte byta)	6	6			3	6		
Sparar för att sluta tidigare (ref sparar ej/neutral)	29	30			11	23		
Sparar inte för att sluta tidigare (ref sparar/neutral)	53	55			29	62		
Arbete fritid								
Arbete påverkar familjeliv ofta (ref sällan)	18	27			9	26	0.4	0.2-0.8
Arbete påverkar familjeliv ibland (ref sällan)	38	44			17	40		
Familjeliv påverkar arbetet ofta (ref sällan)	6	7			4	9		
Familjeliv påverkar arbetet ibland (ref sällan)	19	20			7	15		
Konflikt arbete- familjeliv ofta (ref sällan)	16	22			6	18		
Konflikt arbete- familjeliv ibland (ref sällan)	30	35			18	39		
För trött att orka med fritid ofta (ref sällan)	23	32			11	33		
För trött att orka med fritid ibland (ref sällan)	33	41			18	45		

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Önskan om arbetstid och lön								
Lång arbetstid- hög inkomst (ref lika som nu)	19	23			7	19		
Kort arbetstid- låg inkomst (ref lika som nu)	11	15			8	22		
Ej arbetande önskar arbeta (ref vill ej arbeta)	30	55	0.5	0.2-1.0	12	34	0.3	0.1-0.7
Önskade förändringar								
Vill byta anställning (ref vill ej)	4	9	0.1	0.0-0.4	4	18		
Vill byta yrke (ref vill ej)	7	12	0.3	0.1-0.7	5	19		
Önskad anställningsform								
Egenföretagare (ref anställd)	81	75	8.8	5.2-15.3	30	59	6.0	3.1-11.9
Önskad organisationsstorlek								
Litet företag (ref stort företag)	79	92	9.1	3.6-30.7	46	92	4.2	1.5-17.7
Önskad sektor								
Privat (ref offentlig sektor)	82	100	-	-	40	87	3.1	1.2-9.2
Önskar arbeta antal timmar								
Heltid >35h/v (ref deltid <35h/v)	90	80			23	39		
Önskad arbetstidsförläggning								
Dagtid (ref övrig tid)	82	73	0.5	0.3-1.0	82	73		
Önskade yrkesformer								
Arbeta utomlands (ref ej utomlands)	34	34			7	15		
Arb några månader/år (ref ej några mån/år)	45	48	1.7	1.0-2.8	21	44		
Arbeta hemifrån (ref ej hemifrån)	20	21			11	23		
Bemanningsföretag (ref ej bemanningsföretag)	11	12			10	22		
Behovsanställd (ref ej behovsanställd)	29	31	1.8	1.0-3.1	25	10	2.6	1.3-5.0
Expertuppdrag (ref ej expertuppdrag)	48	51			48	22	0.4	0.2-0.9
Mentor (ref ej mentor)	40	42	0.5	0.3-0.8	15	33	0.4	0.2-0.9
Viktigt i arbetet								
Anställningstrygghet (ej viktigt)	86	81	0.4	0.2-0.8	47	82	0.4	0.2-0.9
Hög inkomst (ej viktigt)	76	70	0.4	0.2-0.7	39	68	0.5	0.3-1.0
Goda karriärmöjligheter (ej viktigt)	40	38			18	33		
Intressanta arbetsuppgifter (ej viktigt)	101	92			51	91		
Självständigt arbete (ej viktigt)	99	91			52	87		
Hjälpa andra människor (ej viktigt)	71	64			42	72		
Nyttigt för samhället (ej viktigt)	59	56			32	56		
Styr sina arbetstider (ej viktigt)	80	73			41	71		
Tror sig arbeta till normal pensionsålder	65	70			23	45		
Vill fortsätta arbeta efter normal pensionsålder	41	40			10	20		
Vill minska arbetstiden de sista åren före pension	46	46			30	63		
Vill minska arbetstiden för att arbeta mer hemma	13	13			8	17		
Vill minska arbetstiden för att ägna mer tid åt fritid	28	29			15	32		
Vill fortsätta arbeta för att få bättre pension	21	22			8	17		
Vill fortsätta arbeta för att arbetet är så intressant	36	36			8	16		

Tabell 5. Av 1183 personer mellan 50 och 64 år har 90 män och 141 kvinnor sjukpension eller har varit sjukskrivna sedan minst tre månader tillbaka.

I tabellen anges antal och andel i procent av de som besvarat de frågor som ingår i den enskilda faktorn. Statistiskt säkerställd över- eller under-representation av viss faktor, bland sjukpensionerade/sjukskrivna jämfört med övriga personer mellan 50 och 64 år, anges med oddskvot (OR) och 95 procentigt konfidensintervall (CI).

Faktor	Män		OR	95%CI	Kvinnor		OR	95%CI
	antal	%			antal	%		
Ålder								
50-64	90	100			141	100		
Hälsa och arbetsförmåga								
Dålig självskattad hälsa (ref god hälsa)	32	37	8.0	4.5-14.0	56	42	7.1	4.4-11.4
Önskan om arbetstid och lön								
Lång arbetstid- hög inkomst (ref lika som nu)	12	24			13	18		
Kort arbetstid- låg inkomst (ref lika som nu)	9	20			16	21		
Ej arbetande önskar arbeta (ref vill ej arbeta)	23	37	0.3	0.2-0.5	43	41	0.4	0.3-0.7
Önskade förändringar								
Vill byta anställning (ref vill ej)	14	42			23	41		
Vill byta yrke (ref vill ej)	14	39	2.0	1.0-4.2	17	31		
Önskad anställningsform								
Egenföretagare (ref anställd)	21	31			25	24		
Önskad organisationsstorlek								
Litet företag (ref stort företag)	36	67			67	81		
Önskad sektor								
Privat (ref offentlig sektor)	45	83			46	58		
Önskar arbeta antal timmar								
Heltid >35h/v (ref deltid <35h/v)	46	67	0.5	0.3-0.9	40	35		
Önskad arbetstidsförläggning								
Dagtid (ref övrig tid)	46	64	0.6	0.3-0.9	86	70		
Önskade yrkesformer								
Arbeta utomlands (ref ej utomlands)	13	23	0.5	0.3-1.0	17	19		
Arb några månader/år (ref ej några mån/år)	24	42			37	42		
Arbeta hemifrån (ref ej hemifrån)	21	35			28	31		
Bemanningsföretag (ref ej bemanningsföretag)	9	17			9	11	0.4	0.2-0.9
Behovsanställd (ref ej behovsanställd)	15	27			35	40		
Expertuppdrag (ref ej expertuppdrag)	29	51			26	30		
Mentor (ref ej mentor)	33	55			30	34	0.6	0.4-1.0
Viktigt i arbetet								
Anställningstrygghet (ej viktigt)	64	94			113	93		
Hög inkomst (ej viktigt)	53	79			86	75		
Goda karriärmöjligheter (ej viktigt)	29	44			43	37		
Intressanta arbetsuppgifter (ej viktigt)	58	87	0.4	0.2-1.0	112	96		
Självständigt arbete (ej viktigt)	59	86			101	85		
Hjälpa andra människor (ej viktigt)	41	58			93	79		
Nyttigt för samhället (ej viktigt)	34	50			73	63		
Styr sina arbetstider (ej viktigt)	50	71			82	71		

Tabell 6. Av 1866 personer mellan 50 och 75 år har 349 män och 335 kvinnor ålderspension eller avtalspension.

I tabellen anges antal och andel i procent av de som besvarat de frågor som ingår i den enskilda faktorn. Statistiskt säkerställd över- eller under-representation av viss faktor, bland ålderspensionerade/avtalspensionerade jämfört med övriga personer mellan 50 och 75 år, anges med oddskvot (OR) och 95 procentigt konfidensintervall (CI).

Faktor	Män		OR		95%CI		Kvinnor		OR		95%CI	
	antal	%			antal	%						
Ålder												
50-64	40	11			37	11						
65-75	309	89			298	89						
Hälsa och arbetsförmåga												
Dålig självskattad hälsa (ref god hälsa)	21	6	0.5	0.3-0.8	28	9	0.6	0.3-0.8				
Önskan om arbetstid och lön												
Lång arbetstid- hög inkomst (ref lika som nu)	48	23			20	15	0.6	0.3-0.9				
Kort arbetstid- låg inkomst (ref lika som nu)	25	13			21	15						
Ej arbetande önskar arbeta (ref vill ej arbeta)	48	19	0.1	0.1-0.2	41	20	0.2	0.1-0.3				
Önskade förändringar												
Vill byta anställning (ref vill ej)	8	8	0.2	0.1-0.3	16	21	0.4	0.3-0.8				
Vill byta yrke (ref vill ej)	11	11	0.3	0.2-0.6	15	18	0.5	0.3-0.9				
Önskad anställningsform												
Egenföretagare (ref anställd)	72	31			33	18						
Önskad organisationsstorlek												
Litet företag (ref stort företag)	132	61	0.6	0.4-0.9	130	80						
Önskad sektor												
Privat (ref offentlig sektor)	163	79	0.6	0.4-0.8	80	55	0.6	0.4-0.9				
Önskar arbeta antal timmar												
Heltid >35h/v (ref deltid <35h/v)	213	81			88	42	1.8	1.2-2.7				
Önskad arbetstidsförläggning												
Dagtid (ref övrig tid)	217	79			174	82						
Önskade yrkesformer												
Arbeta utomlands (ref ej utomlands)	67	33			25	18						
Arb några månader/år (ref ej några mån/år)	61	32			56	38						
Arbeta hemifrån (ref ej hemifrån)	34	18			23	17	0.5	0.3-0.8				
Bemanningsföretag (ref ej bemanningsföretag)	36	20			15	11	0.5	0.3-0.9				
Behovsanställd (ref ej behovsanställd)	57	30			49	33						
Expertuppdrag (ref ej expertuppdrag)	116	59			29	21	0.5	0.3-0.6				
Mentor (ref ej mentor)	121	61			57	39						
Viktigt i arbetet												
Anställningstrygghet (ej viktigt)	232	91			193	96	2.1	1.0-5.0				
Hög inkomst (ej viktigt)	210	85			140	75						
Goda karriärmöjligheter (ej viktigt)	123	51			79	44	1.7	1.2-2.3				
Intressanta arbetsuppgifter (ej viktigt)	244	95			191	95						
Självständigt arbete (ej viktigt)	227	89			174	88						
Hjälpa andra människor (ej viktigt)	164	64			169	77						
Nyttigt för samhället (ej viktigt)	160	67			126	69						
Styr sina arbetstider (ej viktigt)	157	64			127	66						